

INFORMÁCIÓS ÖNRENDELKEZÉSI JOG 2.

- Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (16. cikk), valamint az Alapjogi Charta (8. cikk) is alapvető jogként nevesíti a személyes adatok védelméhez való jogot. Ezt a védelmet Magyarország Alaptörvénye is deklarálja.
- A védelem a személyi jegyeitől megfosztott (álnevesített) adatokra nem terjed ki.
- Az új technológiák megjelenése következtében a személyes adatok egyre inkább elektronikus úton történő kezelése indokolja a személyes adatok jelenlegi védelmének felülvizsgálatát és megerősítését.
- Az Európai Unió új adatvédelmi rendelete egyrészt megerősíti a személyes adatok védelmét azok kezelése során (ezáltal a fogyasztók bizalmát is növelve), másrészt a szabályozás egységesítésével a vállalkozások számára kedvezőbb lehetőségeket próbál teremteni.
- Az internetes szolgáltatókkal és a digitális gazdasággal szembeni bizalom kialakulásának feltétele, hogy a személyes adatok magas szintű védelme valósuljon meg. Ennek érdekében a szolgáltatóknak a maximális adatvédelmet nyújtó beállításokat kell alapértelmezésként kínálniuk.

2016 áprilisában került elfogadásra az Európai Unió adatvédelmi csomagja. Az általános adatvédelmi rendelet 2018 májusában közvetlenül hatályosul. Ennek aktualitása okán jelen Infojegyzet ismerteti a rendelet főbb változtatásait, illetve kitér az adatvédelem jelenlegi hazai szabályozásra.

Adatvédelem

Az adatvédelem, mint a természetes személyek magánszférájának jogi védelmét biztosító jog, az 1970-es években jelent meg Európában, válaszul az elektronikai forradalom hatására megszorodó automatizált adatfeldolgozás veszélyeire (Jóri-Soós, 2016, 21. o.). Az **információs önrendelkezési jog**, mely az adat helyett az egyén védelmét biztosítja azáltal, hogy az egyén önmaga rendelkezhet személyes adatai felett, az 1980-as években jelent meg és terjedt el. (Ebből kifolyólag a szakirodalomban vitatott az adatvédelem és az információs önrendelkezési joghoz kapcsolódó szabályok egymásnak való megfeleltetése, mivel az adatvédelem kezdetben nem biztosította az egyén ezen rendelkezési jogát. Erről bővebben Jóri, 2009, és Jóri-Soós, 2016.) Az első, jogi kötőerővel is bíró, kifejezetten az adatvédelemmel foglalkozó nemzetközi dokumentum az Európa Tanács Strasbourgban, 1981. január 28-án kelt Egyezménye az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során (Magyarországon kihirdette az [1998. évi VI. törvény](#)). Az Európai Unió saját szabályozását (részben a korábbi nemzetközi dokumentumok megoldásaira alapozva) 1995-ben, az ún. "adatvédelmi irányelvben" ([95/46/EK irányelv](#)) alakította ki. A szabályozás megalkotása óta eltelt több mint 20 év alatt bekövetkezett technológiai fejlődés, valamint a globalizáció által megjelent új adatvédelmi kihívások indokoltá és időszerűvé tették az adatvédelmi irányelv megújítását. A gyors technológiai fejlődéssel párhuzamosan, illetve annak következtében megnövekedett az adatmegosztás, az adatáramlás és az adatgyűjtés egyaránt.

Az Európai Bizottság 2012 januárjában tett javaslatot az adatvédelem reformjára, mellyel kapcsolatban a háromoldalú egyeztetések során az Európai Unió Tanácsa, az Európai Parlament és az Európai Bizottság 2015 decemberében jutott megállapodásra. Az ún. "**adatvédelmi csomag**" végleges szövegének elfogadására 2016 áprilisában került sor. A csomag két jogalkotási eszközt foglal magában: az általános adatvédelmi rendeletet ([2016/679 rendelet](#)), valamint a bűnüldözés területén alkalmazandó adatvédelmi irányelvet ([2016/680 irányelv](#)). A jogszabályok tagállami bevezetésére két éves felkészülési időt biztosítottak, azokat 2018 májusától alkalmazzák. Különbség, hogy míg az irányelvben foglaltaknak való megfelelés jogharmonizációt, tehát a tagállami jogrendbe való átültetést igényli, addig a rendelet közvetlenül hatályosul, a jogegységesítés érdekében.

AZ EU ADATVÉDELMI CSOMAGJA

Az általános adatvédelmi rendelet

Az általános adatvédelmi rendelet (General Data Protection Regulation, továbbiakban: GDPR) a modern, fejlődő technológia és a globalizáció kihívásaira reflektálva igyekszik új keretbe foglalni a személyes adatok védelmét azok kezelése és továbbítása esetén. Az új jogszabályt elsősorban az adatvédelmi szabályozás online környezethez való jobb illeszkedésének igénye hívta életre (Dénesné, 2016, 13. o.). A rendelet a 95/45/EK irányelvet váltja fel, célja az adatvédelmi szabályok egyszerűsítése és a jogi széttagoltság felszámolása. Jelenleg ugyanis **tagállamonként saját és ezáltal részben eltérő adatvédelmi szabályozások vannak érvényben.** Az egységesség megteremtése mellett nem elhanyagolható a személyes adatok védelmének megerősítésére való törekvés, mely során az egyén személyes adatai feletti ellenőrzési jogait terjesztik ki. A rendelet 2018. május 25-től kötelezően és közvetlenül alkalmazandó.

A GDPR a korábbi szabályozáshoz képest több új elemmel is bír ([GDPR portál](#)), melyek közül a főbb újítások közé az alábbiak tartoznak.

A területi hatály kiterjesztésével egyrészt az EU egész területén egységes adatvédelmi szabályozás érvényesül, függetlenül a szolgáltatást nyújtó vállalkozás székhelyétől. Másrészt ugyanúgy az EU-s szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha európai uniós polgárok adatait (árak vagy szolgáltatások nyújtásához kapcsolódóan vagy magatartásuk megfigyeléséhez) kezelik. Az Európai Unió kívülre továbbított adatokat is védelem illeti meg. Ezt megfelelő ségi határozatok biztosítják, melyek igazolják, hogy az adott harmadik ország megfelelő szintű adatvédelmet biztosít.

Az adatkezeléshez szükséges **hozzájárulás feltételeinek meghatározásával** (7. cikk) az egyének önrendelkezési jogát erősítik meg. A rendelkezések értelmében a hozzájárulásnak önkéntesnek és egyértelműnek kell lennie, mely részletes előzetes tájékoztatáson alapul. A különböző adatkezelési célokhoz külön hozzájárulások kellene. Továbbá biztosítani kell, hogy az érintettek a hozzájárulás megadásához hasonló egyszerűséggel visszavonhassák azt.

A gyermekek adatai kiemelt védelemben részesülnek, ugyanis a 16 éven aluliak személyes adatainak online gyűjtéséhez szülői hozzájárulás szükséges. Az egyes tagállamok ennél alacsonyabb, de legalább 13 éves életkort is megállapíthatnak.

A személyes adatok védelméhez való jog biztosítja, hogy az egyén saját maga rendelkezzen a személyével kapcsolatba hozható adatok rögzítéséről és kezeléséről. A GDPR alapján személyes adatnak minősül minden olyan adat, mely közvetett vagy közvetlen módon lehetővé teszi a természetes személy azonosítását (pl. név, fénykép, online azonosító, stb.)

A különleges adatok (pl. genetikai vagy biometrikus adatok, vallási vagy világnézeti meggyőződésre utaló adatok) a személyes adatok minősített típusát alkotják, melyekre eltérő szabályok vonatkoznak.

([NAIH 2016](#))

Az érintettek jogaival kapcsolatos változások közül kiemelendő, hogy két új jog is megilleti az egyéneket személyes adataik védelme érdekében, melyek az internethasználattal összefüggésben kerültek megfogalmazásra. Az **elfeledtetéshez való jog** (right to be forgotten) vagy törléshez való jog (data erasure) alapján az érintett kérheti személyes adatainak teljes és végleges törlését. A kérésnek az adatkezelő köteles eleget tenni, a jog érvényesülése alóli kivételeket a ren-

delet határozza meg (17. cikk). A törlés megtagadása csak jogos indok alapján történhet, melyet az adatkezelőnek kell igazolnia. Az **adathordozhatósághoz való jog** (data portability) értelmében az érintett kérheti adatkezelőjétől személyes adatainak (akár közvetlen) továbbítását egy másik adatkezelőhöz, ha az adatkezelés hozzájáruláson alapult és automatizált módon történik (20. cikk).

Az **érintettek hozzáférési joga** bővült, ugyanis az adatkezeléssel kapcsolatos visszajelzésen túl az érintett a személyes adatok másolatát is kérheti, mely az átláthatóság növelé-

sét szolgálja. Ehhez a célhoz kapcsolódik az a követelmény is, mely szerint a jövőben az egyéneket jobban kell tájékoztatni az online szolgáltatások esetén az adatvédelmi politikákról és az adatok feldolgozásának módjáról. A természetes személyek jogaira és szabadságaira nézve magas kockázattal járó **adatvédelmi incidenseket** (személyes adatok védelmének megsértése) az adatkezelők egyrészt haladéktalanul (72 órán belül) bejelentik az illetékes felügyelő hatóságnak, másrészt az új szabályozás értelmében az érintettet is tájékoztatják (33-34. cikk). Ez utóbbi alól csak bizonyos esetekben (pl. a kockázat érdemben történő csökkentésekor) mentesül az adatkezelő. A rendelet meghatározza, hogy az adatbiztonság megerősítése, illetve az érintettek jogérvényesítésének elősegítése érdekében **adatvédelmi tisztviselők** kijelölése szükséges, ha az adatkezelést hatóság vagy közfeladatot ellátó szerv végzi, illetve akkor, ha az adatkezelés magas kockázattal jár. Azon adatvédelmi tevékenységek előtt, melyek várhatóan nagyobb kockázattal járnak a személyes adatok védelme szempontjából, előzetes hatásvizsgálatot kell végezni.

A rendelet az abban foglaltak **nem-teljesítése esetén** közigazgatási bírság kiszabását helyezi kilátásba, mely mértéke súlyos szabálysértés esetén 20 millió euró, vagy a vállalkozás előző

évi teljes árbevételének legfeljebb 4 százaléka. A megfelelést a területileg illetékes adatvédelmi hatóság ellenőrzi.

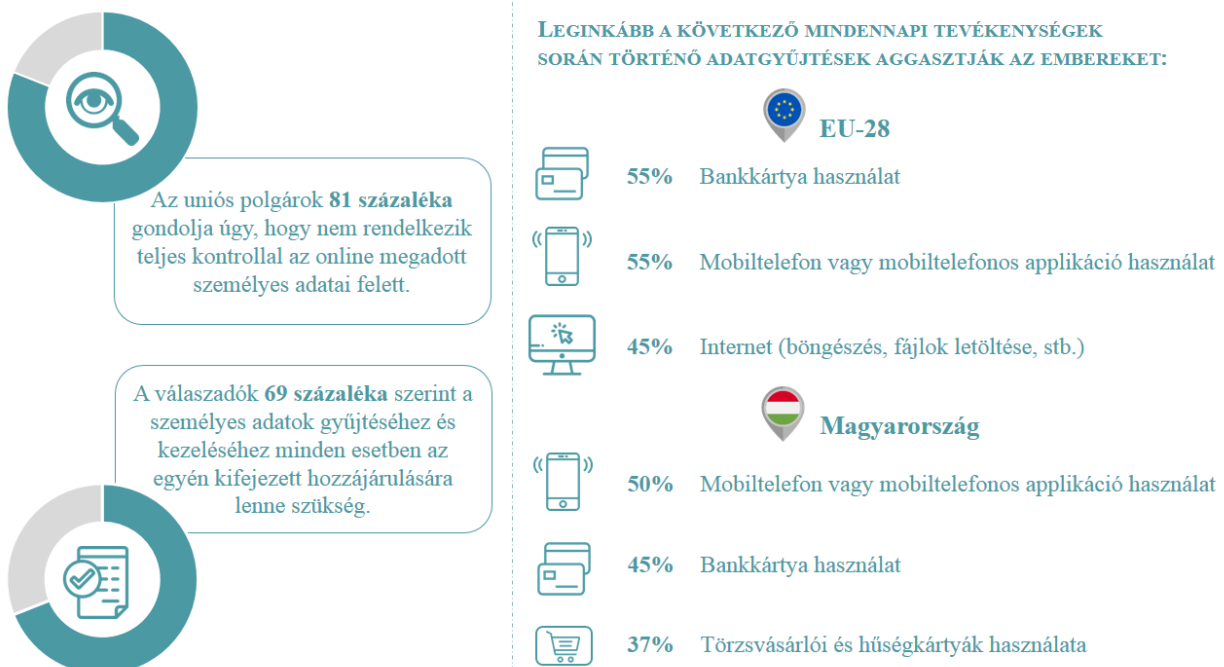
A rendelet egyes jogintézményekkel kapcsolatban **mérlegelési lehetőséget** biztosít a tagállamoknak, melyek átültetéséhez nemzetközi szervezetek egy csoportja konkrét javaslatokat is tartalmazó **útmutatót** dolgozott ki.

A bűnüldözés területén alkalmazandó adatvédelmi irányelv

A [2016/680 irányelv](#) célja, hogy egyrészt a személyes adatok védelme a bűncselekmények áldozatai, tanúi, valamint gyanúsítottjai számára is legyen biztosított a bűnüldözéssel kapcsolatos eljárások során; másrészt pedig a tagállamok közötti rendőrségi és büntetőügyekben az igazságügyi együttműködést kívánja hatékonyabbá tenni, azzal, hogy a tagállamok hatóságai közötti adatáramlást megkönnyíti. Az irányelv jogharmonizációra törekszik, az egyes tagállamoknak 2018. május 6-ig kell átültetniük az irányelv rendelkezéseit.

Az új bűnügyi adatvédelmi irányelv a [2008/977/IB](#) tanácsi kerethatározatot helyezi hatályon kívül és lép annak helyébe. A kerethatározattal szemben az új irányelv nem korlátozódik kizárólag a határon átnyúló adatkezelési

1. ábra: Egyes, adatvédelemmel kapcsolatos attitűdök (2015)

Forrás: Infoszolg/European Commission (2015): Data Protection ([Special Eurobarometer 431](#))

tevékenységekre, hanem a bűnüldözéssel kapcsolatos eljárások (bűncselekmények megelőzése, nyomozás, felderítés, vádeljárás lefolytatása, büntetőjogi szankciók végrehajtása) során az illetékes hatóságok számára állapít meg szabályokat a személyes adatok védelmére vonatkozóan. Az irányelv egységes szabályozást alakít ki a személyes adatok belföldi kezelésére és azok határokon átnyúló továbbítására vonatkozóan. Ennek értelmében például az érintetteket korábban is megillető adatbetekintéshez való jog az irányelv értelmében egységessé válik, az egyes tagállamok között nem lesz eltérés a szabályozásban. Korlátozásra csak a szükségesség és az arányosság elve alapján kerülhet sor, különösen akkor, ha azt a folyamatban lévő nyomozás, nemzetbiztonsági ok vagy mások jogainak és szabadságainak védelme indokolja.

A SZEMÉLYES ADATOK VÉDELME MAGYARORSZÁGON

[Magyarország Alaptörvényének](#) VI. cikke biztosítja mindenki számára a személyes adatok védelméhez való jogot. A jog érvényesülését az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló [2011. évi CXII. törvény](#) (továbbiakban: Infotörvény) szabályozza. A törvény az általánosan alkalmazandó adatvédelmi rendelkezéseket tartalmazza,

amelyeket ágazati törvények egészítenek ki (pl. [1997. évi XLVII. törvény](#) az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről vagy a [2016. évi CLV. törvény](#) a hivatalos statisztikáról). Az Infotörvény a GDPR bizonyos elemeit már most is tartalmazza, ilyen például a hozzájárulás kritériumainak meghatározása, a biometrikus és genetikai adatok különleges adatként való azonosítása (a magyar szabályozás ezeket alapvetően egészségügyi adatként kezeli) vagy az adatvédelmi tisztviselő intézménye (az Infotörvény belső adatvédelmi felelőst ír elő). A rendelet azonban több ponton változást is jelent, a jelenlegi magyar szabályozáshoz képest más/új lesz például az adatvédelmi incidensek definíciója, az adatvédelmi hatásvizsgálat követelménye, illetve az adatvédelmi tisztviselők kijelölése szélesebb körben válik szükségessé. A személyes adatok védelméhez való jog érvényesülését a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ([NAIH](#)) ellenőrzi és segíti elő. 2016-ban a NAIH által vizsgált ügyek 65 százaléka (2297 eset) az adatvédelemhez kapcsolódott. A fennmaradó többi ügy alapvetően az információszabadság érvényesülésére vonatkozott. Ebben az adatvédelmi nyilvántartási ügyek nincsenek benne, számuk a tavalyi évben 3251 volt (NAIH, [2017](#), 7-8. o.).

Források:

- [2011. évi CXII. törvény](#) az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) [2016/679 rendelete](#) (általános adatvédelmi rendelet)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) [2016/680 irányelve](#)
- Az Európai Bizottság tájékoztató anyagai az adatvédelemmel kapcsolatban ([2016](#))
- A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság [Beszámolója a 2016. évi tevékenységéről](#).
- Dr. Dénesné dr. Orcsik Judit (2016): 2018-tól jön a modernebb, de szigorúbb adatvédelem. In: *Ügyvédvilág* 2016/4. szám, pp. 13-14.
- Dr. Jóri András (2009): [Az adatvédelmi jog generációi és egy második generációs szabályozás részletes elemzése](#). PhD dolgozat
- Jóri András - Soós Andrea Klára (2016): *Adatvédelmi jog. Magyar és európai szabályozás*. Budapest, HVG-ORAC
- [Infojegyzet 2015/18.](#): Információs önrendelkezési jog

Készítette: Vajda Adrienn
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486